

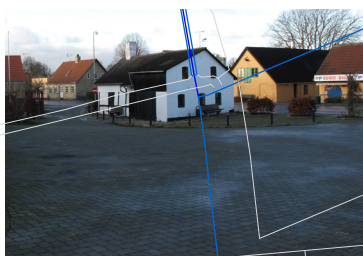
FASE 3: BORRE_ANALYSE

HISTORISK VUE

Borre ligger på en "ø" i Borre Sømose, og er idag en mindre landsby i Steges opland på vejen til Høje Møn, som hvælver sig op i baggrunden - to storslåede landskaber i kontrast, lige efter hinanden.

Borre fik sine købstadsprivilegier i 1460, og byens velstand var afhængig af det rige sildefiskeri i Øresund. Oprindeligt kunne man således sejle til byen, men i senmiddelalderen aftog sildefiskeriet med tilsandingen af fjorden, og i midten af 1700-tallet var indløbet så tilsandet, at kun skuder og både kunne nå frem til byen. Med tiden udviklede fjorden sig til en sø og senere en mose, men allerede da Frederik III fornyede byens privilegier i 1648, havde de mistet praktisk betydning.

AFTEGNING_BORRE 1:5000

den gamle smedje

ejendom i Borre

det gamle posthus

silobunk

FASE 3: BORRE_ANALYSE

OMRÅDEBESKRIVELSE

Borre består i virkeligheden af 3-5 sammenvoksede landsbysamfund, adskilt af grønne kiler fra de tilstødende bydele Ny Borre og Ålebæk mod øst, og Nørreby og Sønderby mod vest. Husene ligger langs hovedvejen, Klintevej, og bebyggelsen er tæt med sammenbyggede huse tæt på gaden. I ly af kirken ligger en fin lille bebyggelse med ældreboliger. Byens vartegn er kirken og siloen. Hovedgaden er forskønnet, og særligt kirken og rytterhuset står flot indrammet. Der er fine spor fra byens tidligere storhed som købstad, men i dag kører de fleste igennem på vejen til Møns Klint og Liselund. Der er en del fraflytning, og flere huse står tomme.

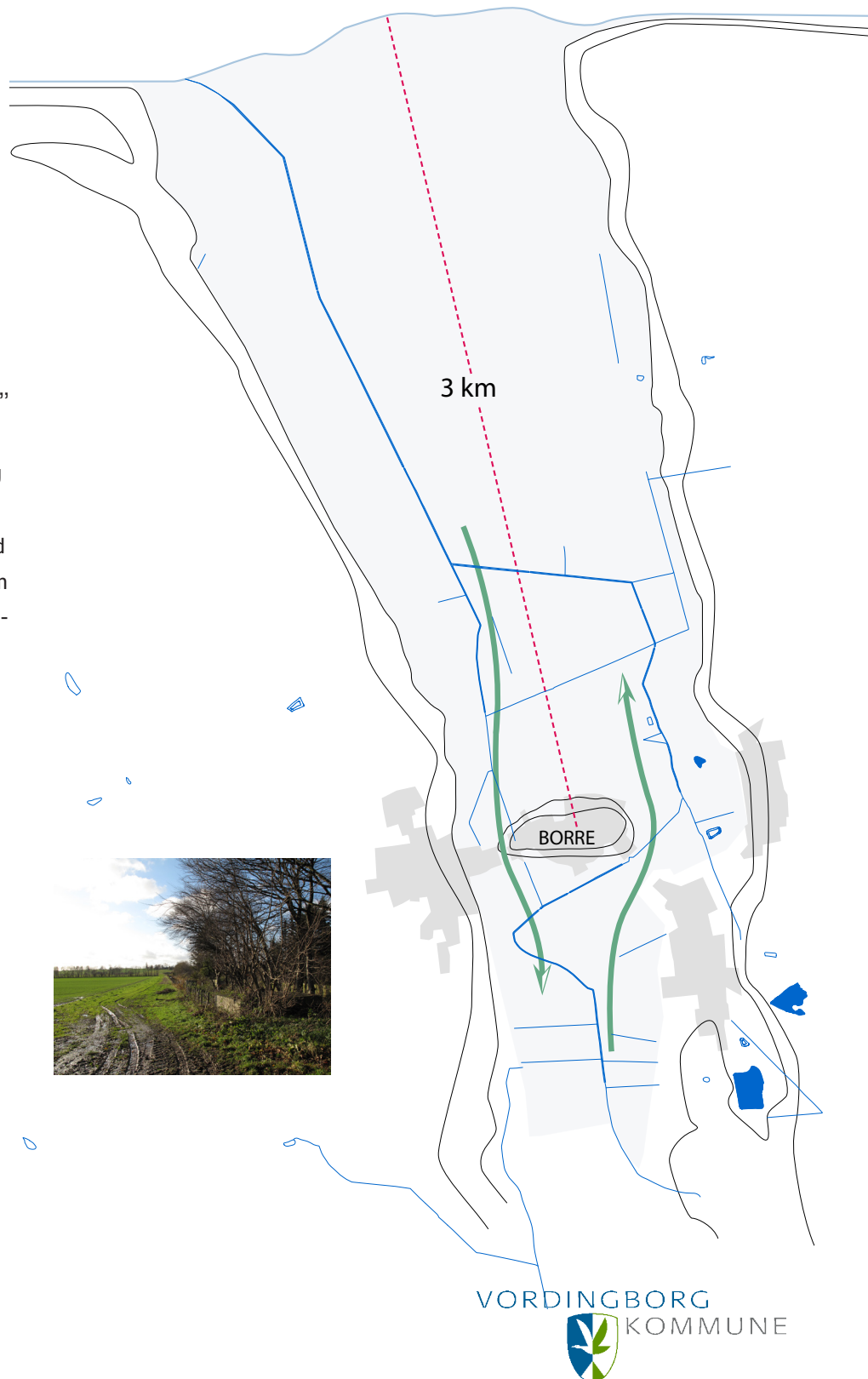
KULTURARVSATLAS

Borre by og Sømose er udpeget som bevaringsværdigt kulturmiljø. Bebyggelsen fremstår ret homogen, og veje og pladser er fint udformet. I middelalderen var kirken købstadens midtpunkt, beliggende på det højeste sted i byen, hvorfra bebyggelsen aftager i alle retninger. Husene har lange, smalle grunde – ager og engdrag støder direkte op til baghaverne, og matrikelmønsteret afslører tydeligt byen som ø. Gårdene ligger oppe ved vejen med deres "på det tørre", og de mindre husmandssteder ude "i" mosen. I 1946 påbegyndtes afvandingen af mosen. Der blev gravet kanaler, lagt dræn og plantet læhegn. I nord, ude ved havet, blev bygget en nyklassicistiske pumpestation med den flotte, flodlignende afvandingskanal, som fortsat holder det dræned område tørt. Denne lavnings udvikling fra fjord med købstad til drænet landbrugsland er de kulturværdier som området repræsenterer.

Et mindre antal bygninger er beskrevet som dominerende bygninger, mens den resterende del af bygningsmassen i Borre er udpeget som bevaringsværdigt arkitektonisk bebyggelsesmønster.

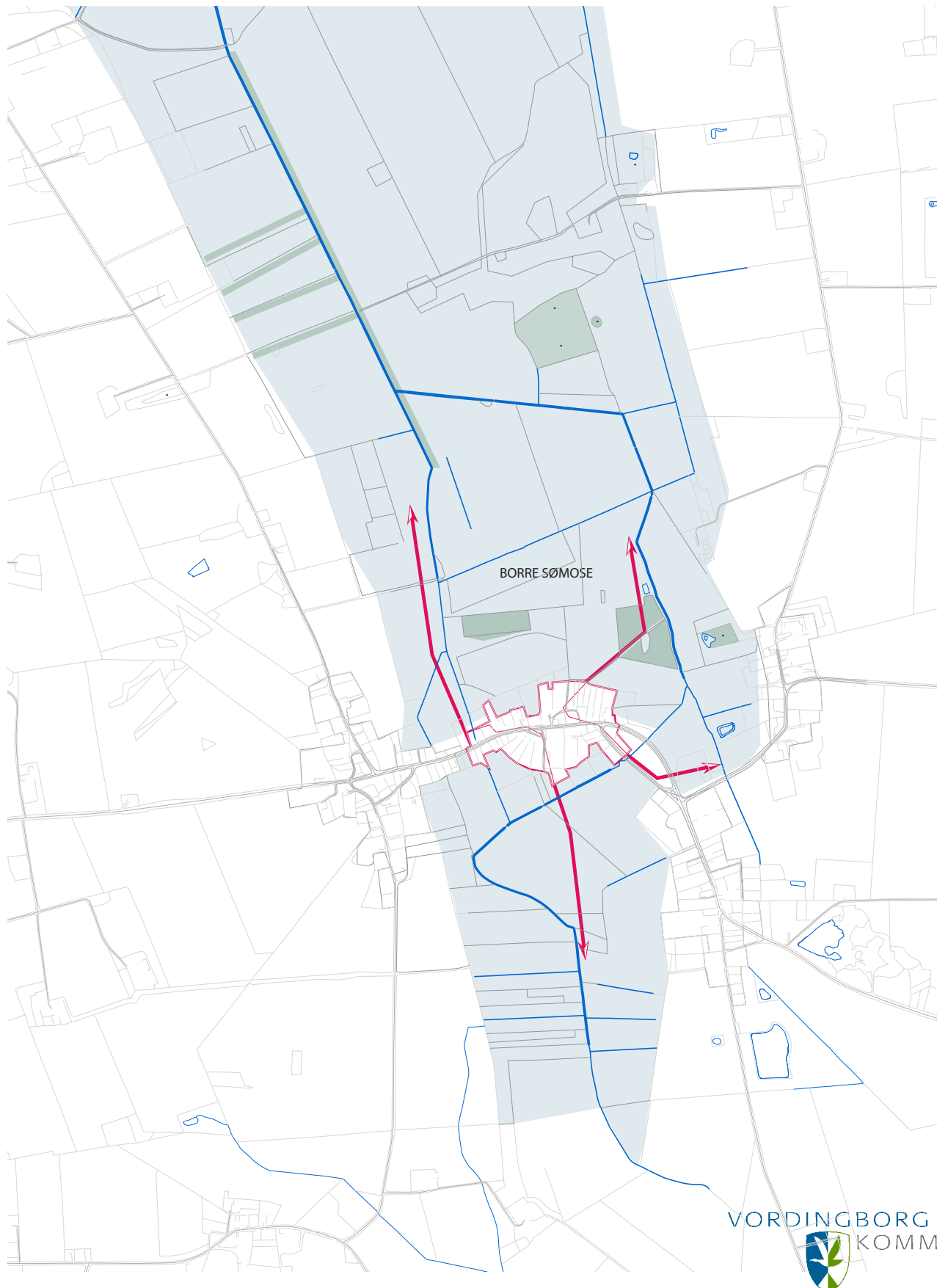
LANDSKABSANALYSE

FASE 3: BORRE_ANALYSE

UDPEGNING AF INDSATSOMRÅDE

Som udpegningen i Møn Kulturarvsatlas 2006 angiver, er Borre interessant i kraft af sin unikke beliggenhed i Borre Sømose. Afgrænsningen af indsatsområde for Borre omfatter derfor såvel Borre By som Borre Sømose. Endvidere er Borres beliggenhed på Østmøn stærkt præget af tætheden til betydelige monumenter og turistattraktioner som Møns Klint, GeoCenter Møn og Liselund, hvorfor denne kontekst medtages.

FASE 3: BORRE_STRATEGI

MODEL OVER TID

Borre Sømose rummer store og unikke landskabs- og kulturarvskvaliteter. Der ligger et stort potentiale i at genskabe et større vådområde med naturlige søer, som på længere sigt kan danne et større sammenhængende sø- og moselandskab og skabe ny attraktion i området. I modsætning til Høje Møn og Møns Klint, som er et yndet besøgs- og turistmål med meget store landskabelige kvaliteter og enestående rekreative- og oplevelsmæssige værdier, rummer den centrale del af Østmøn ikke mange grønne eller blå nær-rekreative oplevelsmuligheder og udflugtsmål.

NYT LIV – NY UDVIKLING I NATIONALT PERSPEKTIV

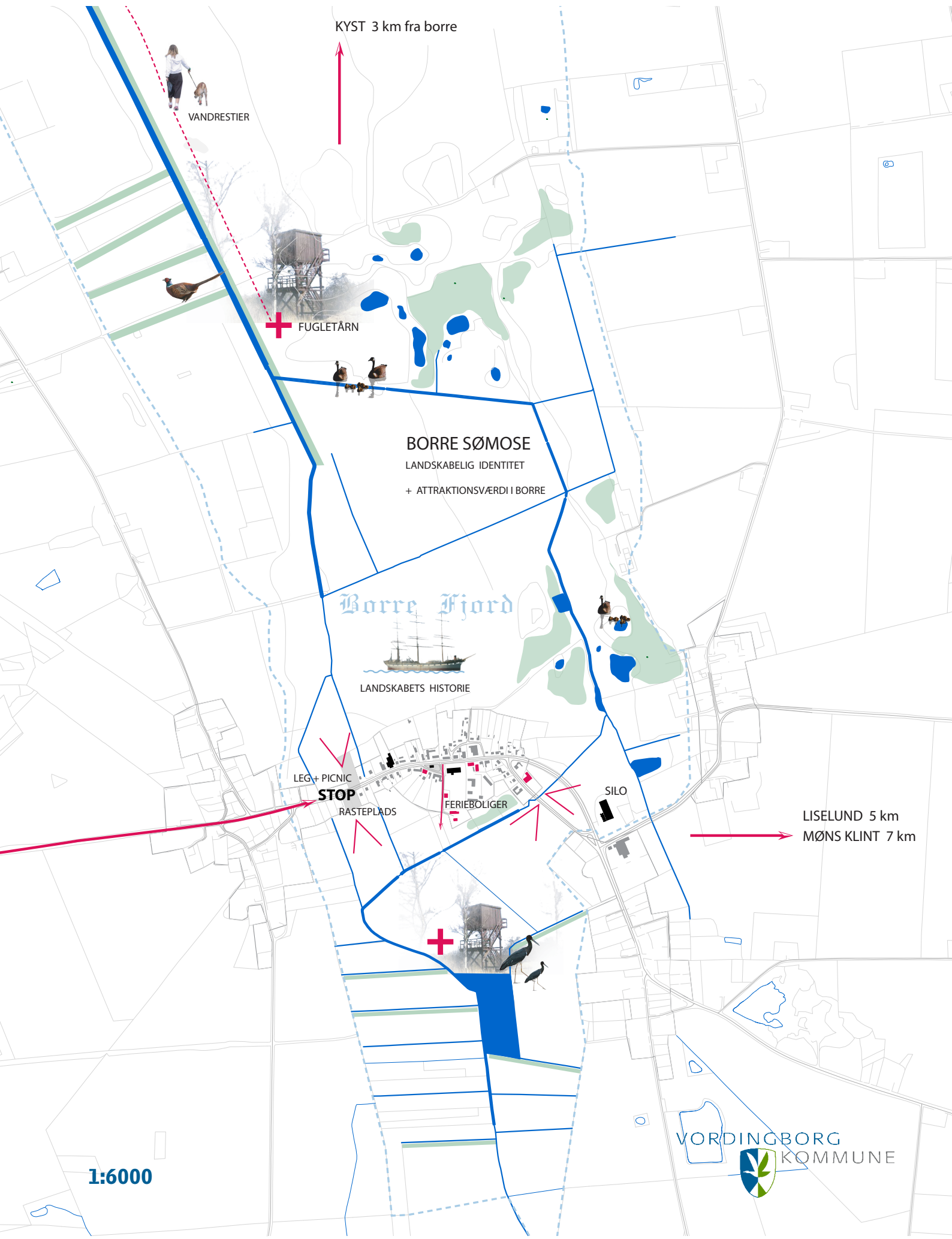
Genopretning af de store, unikke landskabs- og kulturarvskvaliteter omkring Borre, hvor man tydeligt ser, hvordan sømosens flade landskab omgives af middelalderfjordens kyster, rummer stort potentiale for at kunne bidrage til Borres attraktioner og udviklingsmuligheder. Fortællingen om Borres fortid som fjordby ligger i landskabet, og kalder på at blive bragt frem. Tilgængelighed til området bør derfor forbedres, og nye stiforløb etableres i tilknytning til eksisterende stier og ruter. Flotte kig fra Klintevej inviterer til at gå på opdagelse i Sømosens nye landskab – ikke til en aktivitetsparken som lokalplanlagt mellem Borre og Ny Borre, men ad træbroer og trådte stier til fugletårne og klatretræer.

Fremhævnin g af kulturmiljøerne i Sømosen og i Borre, understreget af det velbevarede udstykningsmønster og bevaringsværdige bygninger, vil højne områdets kvalitet som bosætningsområde og skabe grundlag for ny anvendelse til både ferie- og helårsbeboelse. I forbindelse med byudvikling i Borre vil det være væsentligt at fastholde og styrke de grønne kiler, der adskiller selve Borre fra de tilstødende bydele. Nyopførelser bør ske øst for Ny Borre og vest for Vesterby, ikke i den centrale del af byen.

Fremme af økologisk landbrug kan bidrage til naturværdien i området, og skabe grundlag for salg af lokale produkter og derved medvirke til at stimulere de rekreative og oplevelsesorienterede kvaliteter med fokus på natur og velvære, som allerede ligger i Møns historie og guldalderens natursværmerier.

Udbygning af cykelnettet på Østmøn, herunder Klintevej som er stærkt trafikeret, bør skabe forbedret forhold for cyklister, og give direkte adgang til de storslåede landskaber. Endelig vil etablering af en nationalpark på Møn vil give øget fokus på naturværdierne i området og dermed være af stor betydning for den fremtidige udvikling.

FASE 3: BORRE_STRATEGI

KYST 3 km fra borre

VANDRESTIER

FUGLETÅRN

BORRE SØMOSE

LANDSKABELIG IDENTITET

+ ATTRAKTIONSVÆRDI I BORRE

Borre Fjord

LANDSKABETS HISTORIE

LEG+ PICNIC

STOP

RASTEPLADS

FERIEBOLIGER

SILO

LISELUND 5 km

MØNS KLINT 7 km

1:6000

VORDINGBORG
KOMMUNE

FASE 3: LUNDBY_ANALYSE

HISTORISK VUE

Gl. Lundby er det oprindelige Lundby! Byen er en "rigtig landsby" med centrum omkring kirken, den gamle rytterskole og gadekæret. Den er kendetegnet ved gårde og huse, som ligger helt ud til vejen. Lundby nævnes første gang i 1200-tallet, hvor også kirken er fra, og indtil udflytningen i 1790 lå alle huse og gårde inde i selve byen, bortset fra møllen, som lå på bakken vest for byen.

Lundbys berømteste "bys-barn" er "Gøngehøvdingen", som boede i byen fra 1661 til sin død engang mellem 1679-1691 og af kongen var blevet belønnet for sin indsats under svenskekrigene med gården Lundbygård. Gården Lundbygård bør dog ikke forveksles med Godset Lundbygård, beliggende lidt udenfor byen, som er et fredet, nyklassicistisk 8-kantet kompleks opført 1784-1810. I 1870 grundlagdes Lundby Stationsby, da jernbanen kom til. Hvor stationsbyen ligger, lå tidligere blot 7 gårde, og idag bor langt størstedelen af Lundbys beboere i denne del af Lundby. I første halvdel af 1900-tallet, som var byens storhedstid, havde byen eget bryggeri, mejeri, elektricitetsværk og et utal af andre butikker og håndværk, og de fleste huse i den ældre del af stationsbyen har en fortid med handel eller håndværk, som ofte afspejles i bygningerne i dag.

AFTEGNING_LUNDBY 1:10.000

Lundby hovedgade

det gamle apotek

amerikaner husene

FASE 3: LUNDBY_ANALYSE

OMRÅDEBESKRIVELSE

Lundby er en stor stationsby med en lang lige hovedgade og en række smukke, meget velbevarede bygninger i tidens historicistiske stil, beliggende ud til en lille pladsdannelse. Byen er delt i to dele af jernbanen, og den oprindelige hovedgade føres under jernbanen, så cyklende og gående kan passere, mens biler føres over banen via en omfartevej.

Stationsbygningerne fremstår generelt i god stand. I tilknytning til den fungerende stationsbygning, ligger den gamle Lundby Kro, der i dag fungerer som medborgerhus, købt af byens borgere på anparter. Begge dele har stor betydning for byens betydelige sociale liv, ligesom byens tredje samlingspunkt, skole og idrætshal, beliggende mod sydøst. Her er byen vokset mest, og der er opført et større villakvarter fra omkring 1970'erne. Der er enkelte mindre håndværks- og servicevirksomheder i stationsbyen, men ingen egentlige erhvervsområder. I forbindelse med kommunesammenlægningen medvirkede Lundby i 2005 til oprettelsen af Syv Sogne. Syv Sogne er et samarbejdet mellem de syv sogne Beldringe og Bårse i Præstø kommune og Køng, Lundby, Svinø, Sværdborg og Udby i Vordingborg kommune.

KOMMUNEATLAS

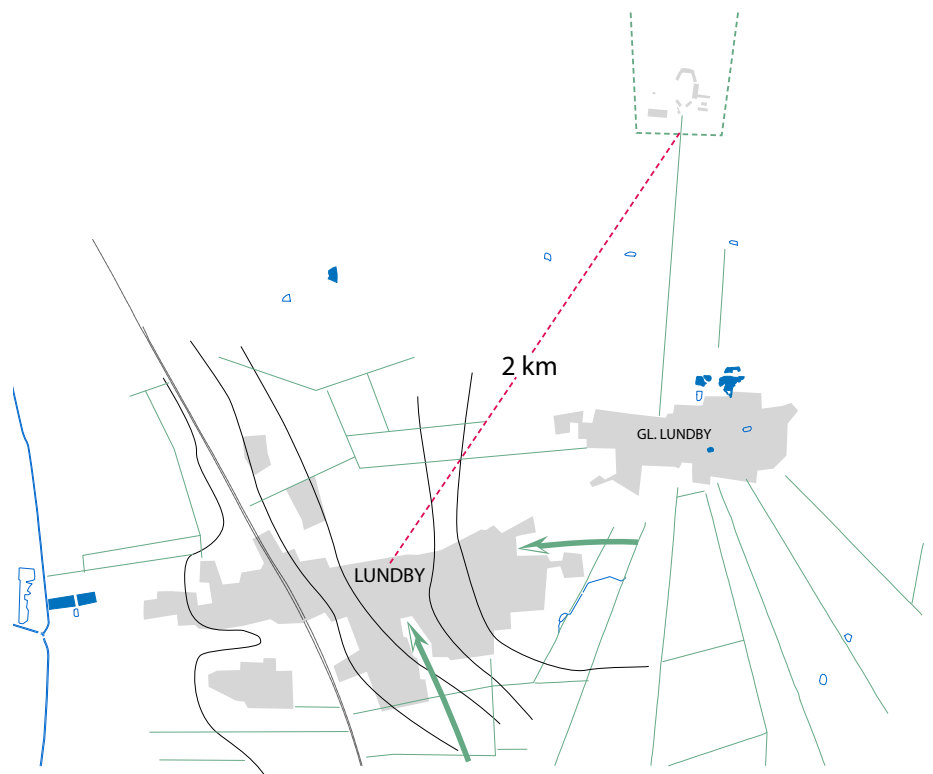
Fra Sværdborg hæver terrænet sig op mod nord til stationsbyen Lundby. Det er terrænskråningen og israndslinien, der giver sig til kende. Lundby rummer store kultur- og naturværdier i form af stor fortælleverdi blandt andet på grund af den historie, der præger lokalområdet med Svend Gønge. Byen fremstår med mange store løvtræer, og der er en flot udsigt øst ud af byen mod Gl. Lundby.

På begge sider af banen er stationsbebyggelse i 1½ etage, i røde eller pudsede sten. Syd for ligger også Lundby Efterskole, indrettet i den tidligere Sydsjællands Landbrugsskole, som er opført i 1915. Den østlige del af byen forekommer som den mest fortættede og bymæssige med forretninger i et ret betydeligt omfang. Den vestlige del forekommer lidt mindre bymæssig med enkelte huse, meget få forretninger og ikke det handelspræg, der præger den østlige del. Et mindre antal bygninger er udpeget med høj bevaringsværdi, og et stort antal med lav bevaringsværdi.

LANDSKABSANALYSE

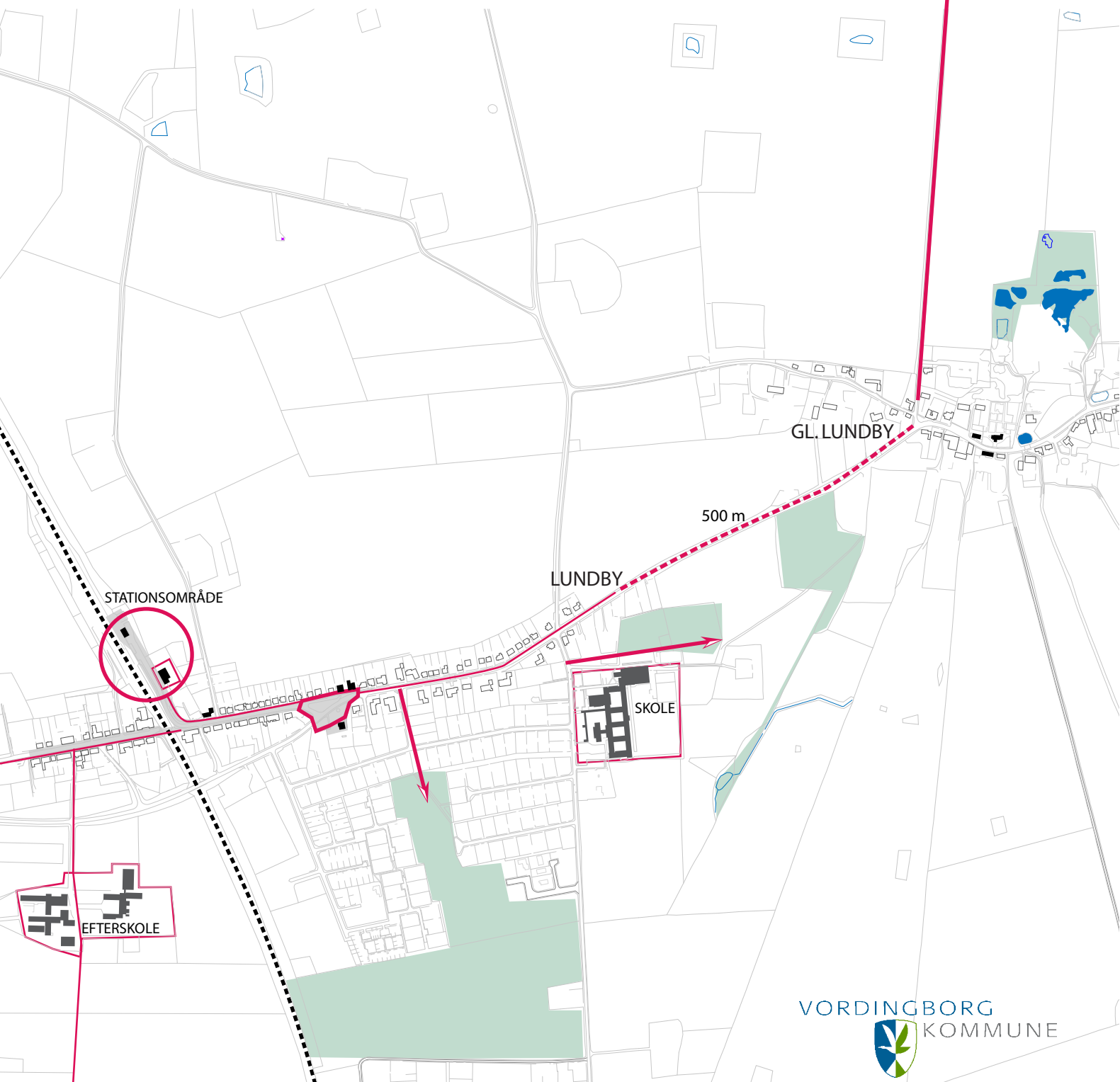
Lundbygård

FASE 3: LUNDBY_ANALYSE

UDPEGNING AF INDSATSOMRÅDE

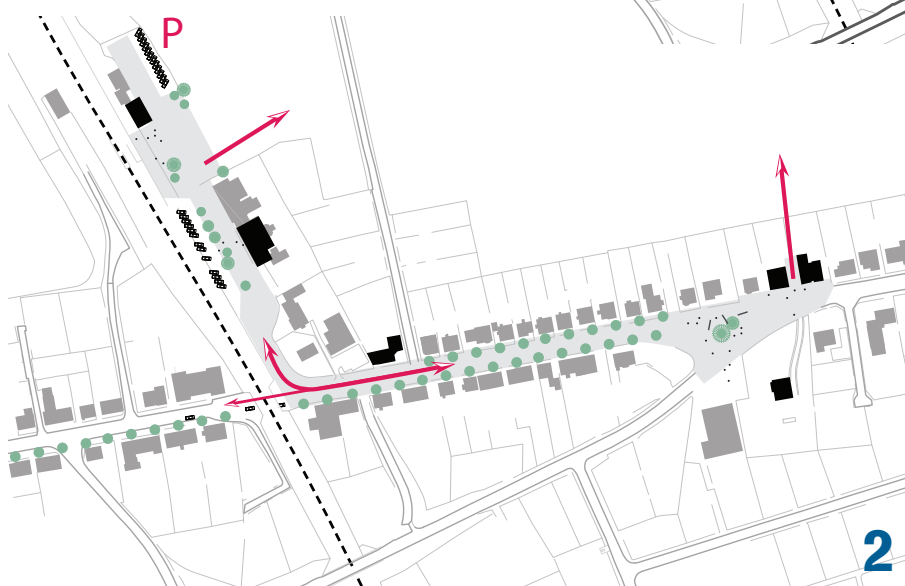
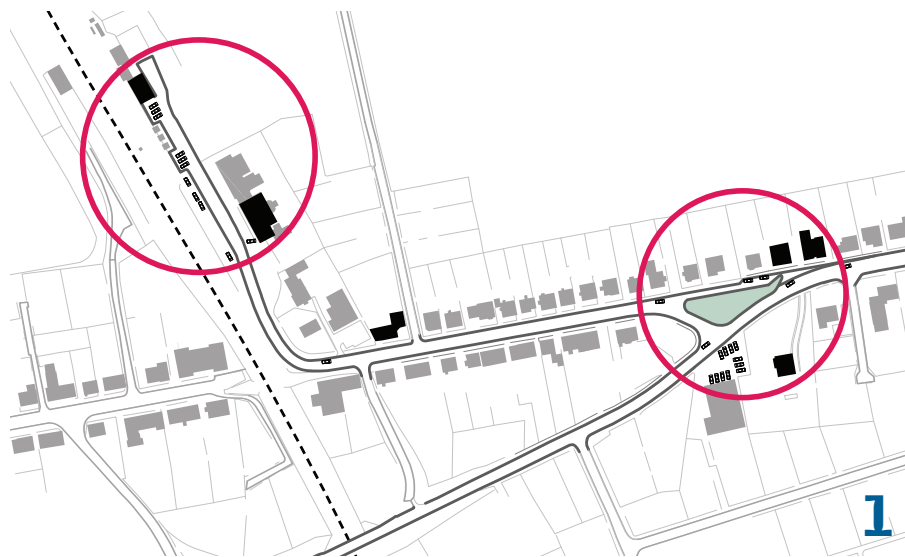
Lundbys kulturarv markerer sig såvel i form af bevaringsværdige bygninger, gadeforløb og værdifulde kig og sigtelinie som i kraft af den sociale ressource, der henter sin identitet og byopfattelse i fortællingen om Svend Gønge. Udpegningen af indsatsområde for Lundby medtager derfor såvel Lundby som Gl. Lundby samt det omgivende landskab.

FASE 3: LUNDBY_STRATEGI

MODEL OVER TID

Lundby rummer særlige kulturarvskvaliteter på bygnings- og bybygningsniveau samt i den allerede tilstedeværende byforståelse. Udviklingspotentialet knytter sig særligt til disse forhold sammen med nye perspektiver på udviklingen af det omgivende landskab og tilgængeligheden dertil.

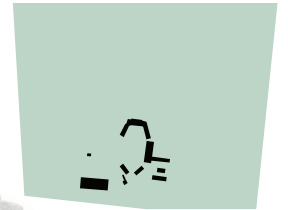
NYT LIV – NY UDVIKLING I REGIONALT PERSPEKTIV

I Lundby er kulturarven bemærkelsesværdigt tilstedeværende i form af et stort borgerengagement. Lokale kræfter skaber rammerne om en bred vifte af oplevelser, der iscenesætter historien, særligt med fokus på Svend Gønge og den betydning, han har haft på egnen. Det store lokale engagement i den del af Lundbys kulturarv er en vigtig ressource, ligesom bevidstheden omkring de bygningsmæssige kvaliteter er et vigtigt bidrag til den byudvikling, der allerede er planlagt for.

Lundby har stort potentiale som stationsby med mange butikker og bygninger. I den nordlige del danner Lundby Hovedgade et fint forløb. Forbedret kvalitet i byrummet og fokus på veje, stier og pladser kan være med til at sætte kulturarven i scene, og knytte byen tættere til medborgerhuset og stationen og fastholde bevidstheden om byens struktur.

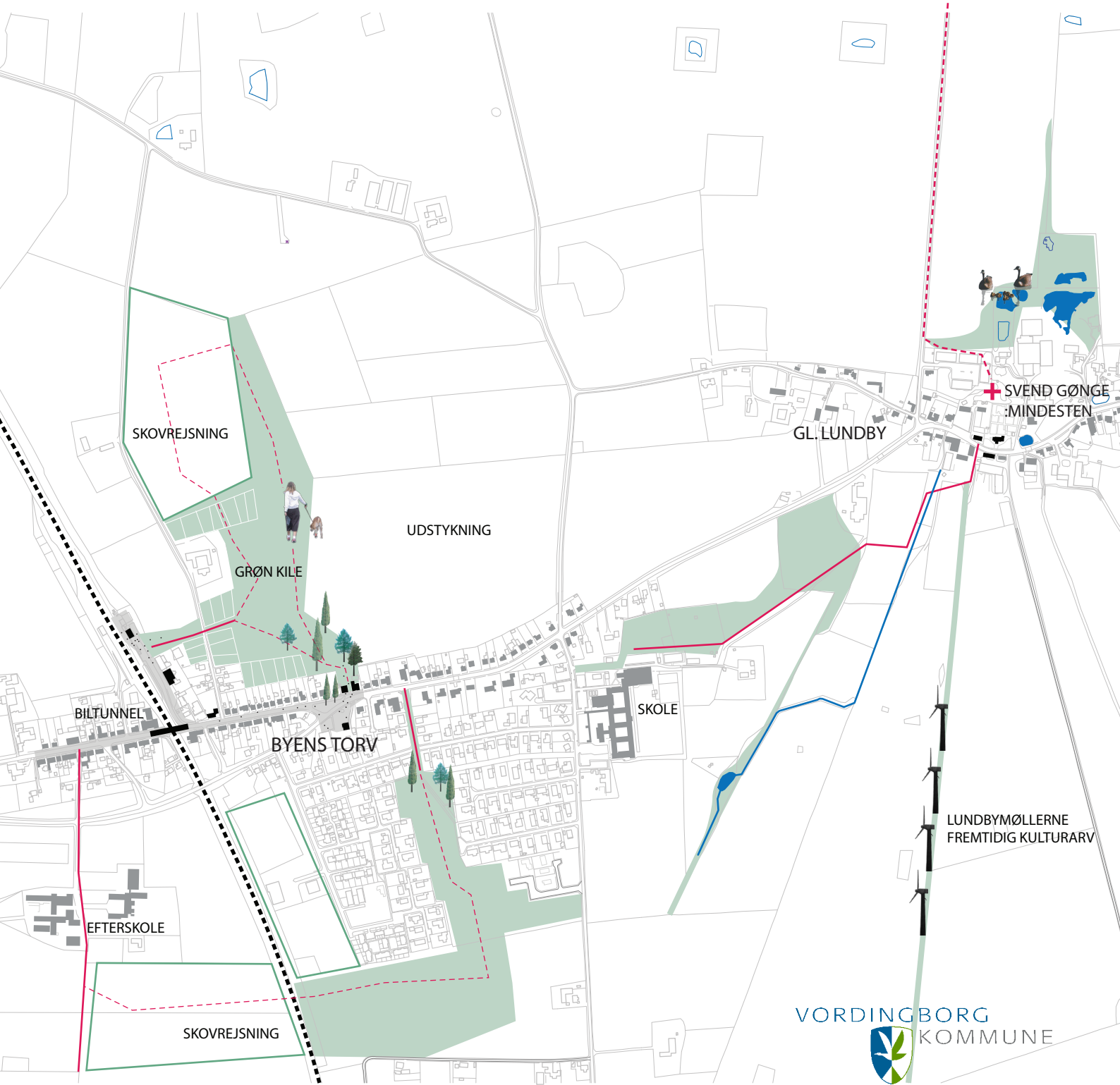
Den grønne byafgrænsning bevirker, at Lundby fremtræder klart afgrænset ud mod det åbne land. Forøget tilgængelighed til landskabet kan være med til at sætte kulturarven i scene, og samtidig være med til at optimere den naturmæssige værdi og Lundbys bymæssige kvaliteter. Nye udstykninger kan skabe forbedret sammenhæng mellem byen og landskabet, og åbne op til det landskab, som ligger lige udenfor, men ikke er tilgængeligt. Skovrejsning kan være med til at genskabe et rigere landskabsbillede og bidrage til fremtidens kulturarv, ligesom opstilling af vindmøller også kan ses i konteksten af fremtidigt kulturmiljø. Med en times biltransport til København og timedrift fra Lundby Station rummer byen et stort potentiale som attraktiv bosætningsby, hvor den aktive anvendelse af kulturarven kan bidrage til byens fremtidige rolle på regionalt niveau.

FASE 3: LUNDBY_STRATEGI

+ LUNDBYGÅRD

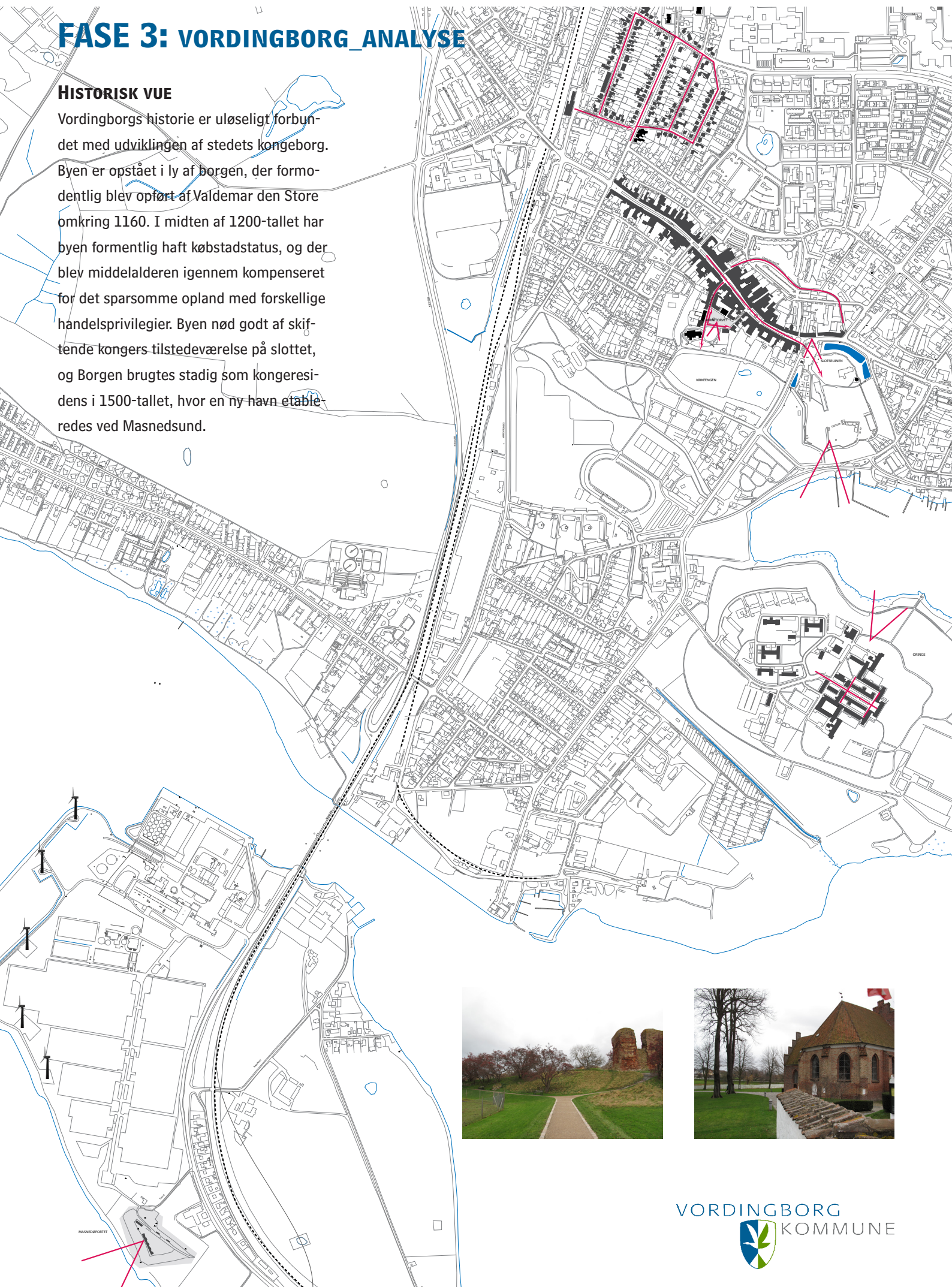
SVEND GØNGE
-VANDRING

FASE 3: VORDINGBORG ANALYSE

HISTORISK VUE

Vordingborgs historie er uløseligt forbundet med udviklingen af stedets kongeborg. Byen er opstået i ly af borgen, der formodentlig blev opført af Valdemar den Store omkring 1160. I midten af 1200-tallet har byen formodentlig haft købstadstatus, og der blev middelalderen igennem kompensere for det sparsomme opland med forskellige handelsprivilegier. Byen nød godt af skiftende kongers tilstedeværelse på slottet, og Borgen brugtes stadig som kongeresidens i 1500-tallet, hvor en ny havn etableredes ved Masnedsund.

FASE 3: VORDINGBORG_ANALYSE

Siden forandredes byens rolle, og i 1600-tallet led Vordingborg voldsomt under svenskernes plyndringer og i 1700-tallet af flere voldsomme brande. Efter midten af 1800-tallet vendte udviklingen, og der etableredes flere industrivirksomheder. Den industrielle udvikling blev yderligere styrket af den sjællandske jernbane, og særligt ved Masnedsund idet togstationen blev placeret ved havnen.

Da Vordingborg fik egen station, og overtog havnen i Masnedsund i begyndelsen af 1900-tallet, fik byen et vældigt opsving, og befolkningstallet steg dramatisk. Med åbning af Storstrømsbroen, og sammenlægningen med flere af de omkringliggende sogne, var der skabt nye forudsætninger for byens vækst og det Vordingborg, vi kender i dag.

Masnedsøfortet

Boulevardkvarteret

Oringe

Gåsetårnet

KOMMUNEATLAS

Vordingborg er karakteristisk ved at være tæt omgivet af de 3 store godser, Rosenfeldt mod vest, Iselingen mod nord og Marienlyst mod øst. By rummer enkelte fredede bygninger, Gåsetårnet opført i 1362, kirken som er opført i 1400-årene og det gamle rådhus på Slotstorvet, opført i 1843-45 efter tegninger af kgl. bygningsinspektør Peter Kornerup. Endvidere er hovedbygningerne på Oringe, opført i 1857 efter tegninger af arkitekt M.G. Bindsbøll og videreført i 1871 af arkitekt N.S. Nebelong, også fredet. Bebyggelsen på Oringe er omgivet af park, skov og vand, og som helhed taler bygningerne ikke ved pynt, men ved proportionering og deres indbyrdes placering. Sammen med Boulevardkvarteret er Oringe fremhævet for karakteren af den samlede bebyggelse – Oringe for den landskabelige sammenhæng; Boulevardkvarteret for den bymæssige.

Herudover et større antal bygninger udpeget med høj og middel bevaringsværdi, samt et mindre antal med lav bevaringsværdi. Blandt særlige forløb og visuelle kig fremhæves Gåsetårnet, som overalt markerer sig tydeligt i byen.

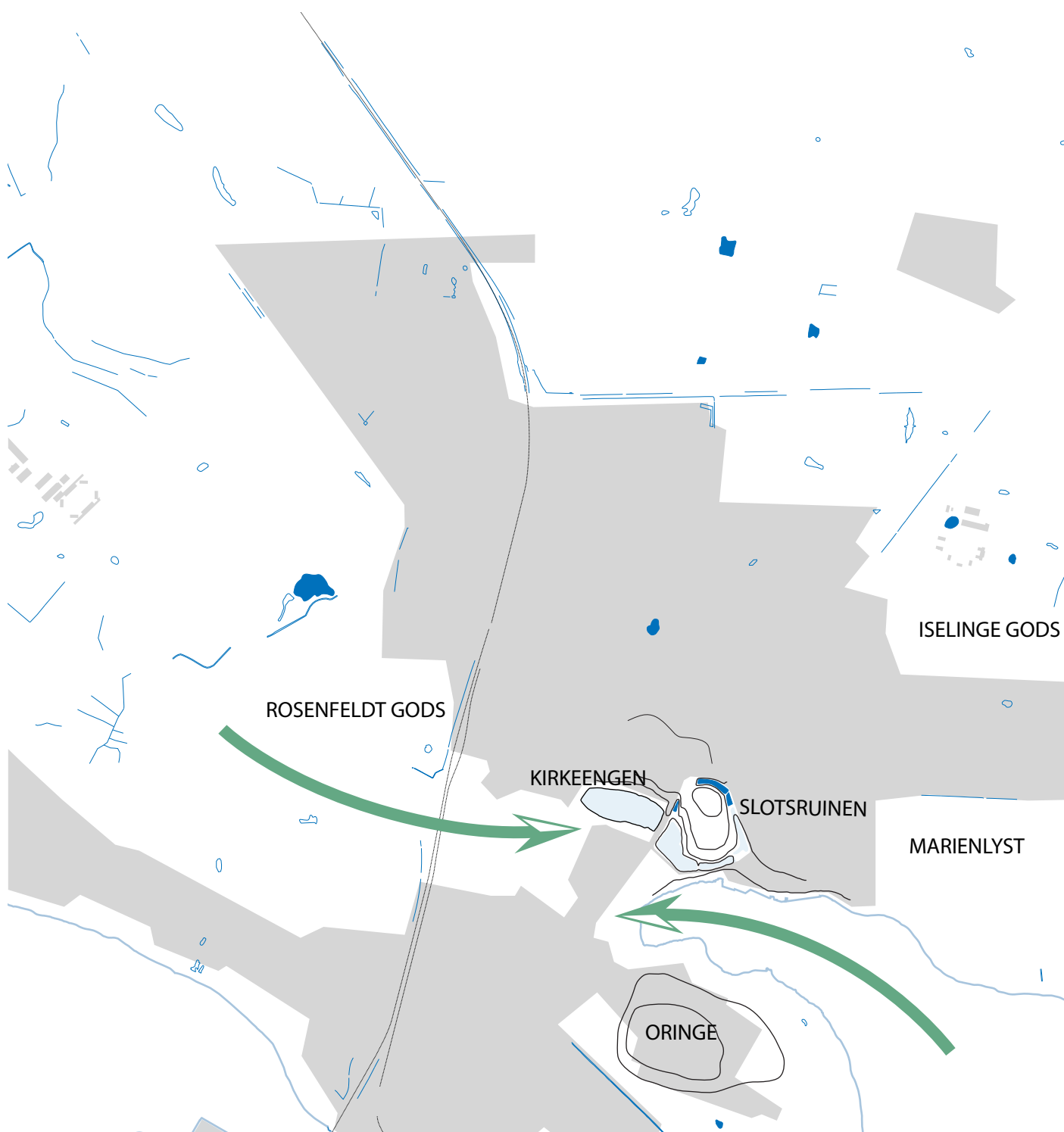
OMRÅDEBESKRIVELSE

Med afsæt i Kommuneatlas Vordingborg er Masnedøfortet, Boulevardkvarteret, Oringe og Vordingborg Middelalderby udpeget som kulturmiljøer. Beskrivelserne af de enkelte kulturmiljøer er knyttet til den igangværende og fremtidige udvikling i Vordingborg. En ny fortætningsstrategi fremhæves, som retter sig mod friholdelse og opgradering af byrummet gennem etablering af parkering under terræn eller i konstruktion. Slotstorvet fremhæves som det fine ankomstrum, der kan binde Slotsruinen og borgterrænet sammen med Kirketorvet og Kirkeengen og knytte Vordingborgs fornemmeste kulturmiljø til Algade og det moderne handelscentrum.

Ny bebyggelse foreslås opført i fortsættelse af denne strategi, sådan at bebyggelse koncentrerer sig i uderum og rekreativ og anvendelse af den bynære natur opprioriteres. Som bindeled mellem den nordlige og den sydlige del af byen foreslås etableret ny, rekreativ rute, som leder gennem byens kulturmiljø og knytter an til øvrige stiforløb. Vordingborgs rolle som regionalt uddannelsescenter understreges dermed ikke blot gennem formidlingspotentialer, tilstedeværende i den betydelige kulturarv men også gennem faciliteter, koblet på den nye rute.

FASE 3: VORDINGBORG_ANALYSE

LANDSKABSANALYSE

FASE 3: VORDINGBORG_ANALYSE

UDPEGNING AF INDSATSOMRÅDE

Valdemar Atterdag sætter den dag i dag sine tydelige spor i Vordingborg By, og byen henter en stor del af sin identitet i den gamle slotsborg og den imponerende slotsbanke. Også Kirketorvet og de bynære landskaber er med til at iscenesætte Vordingborgs betydelige kulturarv. Tilsvarende rummer Oringe store kvaliteter med den fine rumlige sammenhæng mellem bebyggelse og landskab, begrundet i den bagvedliggende filosofi omkring landskabets helbredende virkning, ligesom Boulevard kvarteret rummer fine og interessante elementer på kvartersniveau.

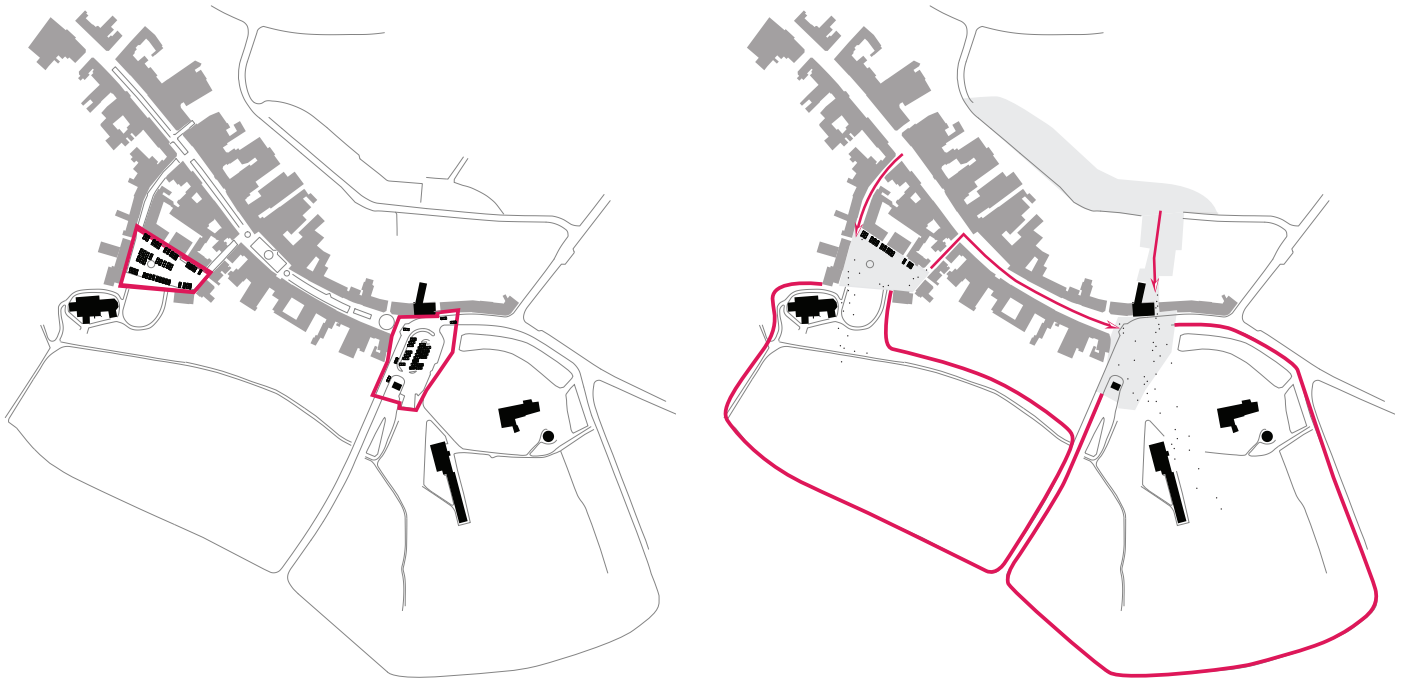
Det foreslås derfor at pege på disse betydelige kulturmiljøer som afgrænsning af indsatsområde for Vordingborg som nedslagspunkt.

FASE 3: VORDINGBORG_STRATEGI

MODEL OVER TID

Vordingborg er karakteristisk ved de markante kulturmiljøers afgrænsethed, og der ligger et stort potentiale i at etablere sammenhæng mellem disse. Forøget tilgængelighed kan samle byen i en fælles forståelse for den store fortid; og rekreative stiforbindelser, der inviterer til fysisk aktivitet og helt særlige kultur- og naturoplevelser, kan samle byen fra nord til syd.

NYT LIV – NY UDVIKLING I INTERNATIONALT PERSPEKTIV

Med udviklingen af Danmarks Borgcenter er den nationale og internationale betydning af Vordingborgs allerede kendte kulturarv anslået. I den fremtidige rolle vil Gåsetårnet fremstå i sin rette sammenhæng med det omgivende borgterræn, og fortælle historien om Vordingborg som middelalderens betydeligste kongeby. Det forventes, at Borgcentret ville kunne mangedoble det årlige antal besøgende, og således bidrage til byens rolle som kultur- og uddannelsesby.

Det formidlende perspektiv ligger også i udpegningen af Oringe og det helbredende landskab. I forbindelse med afsøgning af fremtidig identitet og funktion for det samlede bygnings- og parkanlæg rummer kulturmiljøet et unikt potentiale, der kan være medvirkende ved opstilling af retningslinier for nyt byggeri og forøget tilgængelighed og offentlig anvendelse af området. Dermed kan man forestille sig nye vinkler på Vordingborgs landskabelige værdier - det helbredende landskab på Oringe, de gamle lægeplanter i botanisk have – som direkte svar på tidens efterspørgsel efter velvære, helhedsoplevelser, økoturisme som et antal af de temaer, der peger ind i fremtiden.

Opstilling af retningslinier for nyt byggeri kan yderligere hente inspiration fra Boulevardkvarteret, der er karakteristisk ved de integrerede kvaliteter på bygnings- som bebyggelsesniveau. Her ligger et helt katalog tilgængeligt som fornem repræsentant for sin tid og tanke. Det bevidste forhold mellem bygning og gade rummer kvaliteter som bør værnes om, og videreføres i en nutidig forståelse for en ny udvikling.

Den aktive anvendelse af kulturarven vil understrege Vordingborgs betydelige turismepotentiale, og samtidig bidrage til byens rolle som attraktiv bosætningsby, blot en times kørsel fra København.

FASE 3: VORDINGBORG_STRATEGI

